

„Historia mojej małej Ojczyzny.
Wspomnienia o żołnierzach ZWZ
– AK Okręgu Zamość oraz ich
powojenne losy”

Kpitan

Roman Szczur vel Szumski

Ps. „Halina”, „Nadzieja”, „Urszula”

AKT URODZENIA

15.08.1910 r w kolonii Roszki Udryckie

Roman Szczur vel Szumski
1910-1950

Data i miejsce śmierci
23 stycznia 1950
Wrocław, Polska

SIŁY ZBROJNE

-Wojsko Polskie

-Związek Walki Zbrojnej

-Armia Krajowa (AK)

-Zrzeszenie Wolność i
Niezawisłość

WCZESNE ŻYCIE I SŁUŻBA WOJSKOWA

- Urodził się 15 sierpnia 1910 roku w kolonii Roszki Udryckie koło Zamościa. Po odbyciu służby wojskowej w 23. pułku piechoty we Włodzimierzu Wołyńskim w latach 1931–1932, postanowił pozostać w wojsku, pełniąc służbę w Korpusie Ochrony Pogranicza. Podczas kampanii wrześniowej 1939 roku dostał się do niewoli sowieckiej, jednak udało mu się uciec z transportu kolejowego do ZSRR

ŻYCIORYS

- RODZINA
- Roman Szczur był synem Antoniego i Agaty z domu Socha. Miał dziewięcioro rodzeństwa - czterech braci: Michała (ps. "Ton", żołnierz AK zamordowany przez [NKWD](#), Tadeusza, Józefa (ps. "Goliat" żołnierz zgrupowania "Baszta", który zginął podczas powstania warszawskiego 19 sierpnia 1944) i Edwarda (uczestnik konspiracji, dwa razy więziony na [Pawiaku](#), więzień [Auschwitz](#), [Gross Rosen](#), [Buchenwaldu](#) i [Mauthausen](#), prześladowany jako brat "reakcyjnego bandyty") i pięć sióstr: Ewę, Marię, Emilię, Stefanię i Karolinę ([łąączniczka](#) i [sanitariuszka zamojskiego](#) obwodu AK).

- MŁODOŚĆ
- Razem z ojcem Antonim pracował w majątku Udrylicze-Koniec należącym do hrabiego Tadeusza Zawadzkiego. W 1931 został powołany do wojska i służył w 23 pułku piechoty im. płk Leopolda Lisa-Kuli we Włodzimierzu Wołyńskim. W następnym roku pozostał w szeregach Wojska Polskiego, dostał przydział do Korpusu Ochrony Pogranicza i odbył przeszkolenie w Centralnej Szkole Podoficerów KOP w Osowcu. Po ukończeniu szkolenia we wrześniu 1932 dostał przydział do 8 batalionu KOP w Stołpcach. W następnym roku dostał przydział do 52 pułku piechoty Strzelców Kresowych w Złoczowie. W Złoczowie uczył się również w szkole handlowej.

ZDJĘCIA ROMANA Z MŁODOŚCI

DZIAŁALNOŚĆ KONSPIRACYJNA

- W listopadzie 1939 roku wstąpił do Służby Zwycięstwu Polski. Od marca 1941 roku dowodził placówkami Stary Zamość i Nielisz w Obwodzie ZWZ-AK Zamość. Po wkroczeniu Sowietów na Lubelszczyznę pozostał w konspiracji. Od sierpnia 1944 do września 1945 roku pełnił funkcję komendanta placówki AK-DSZ-WiN Stary Zamość. 7 października 1944 roku odbił z więzienia w Zamościu 30 osób. W grudniu 1945 roku został wyznaczony na kierownika Rejonu „Jaśmin” Obwodu WiN Zamość. 8 maja 1946 roku na czele 12 żołnierzy rozbił więzienie w Zamościu, uwalniając 301 więźniów

DZIAŁALNOŚĆ PO 1945 ROKU

- W obliczu wzrastającego zagrożenia aresztowaniem, w 1946 roku wyjechał na tzw. ziemie odzyskane. Mimo że w 1947 roku ujawnił się podczas amnestii, pozostał w kontakcie z dawnymi podkomendnymi i kontynuował działalność niepodległościową. W 1949 roku zorganizował akcję rekwizycyjną na Bank Spółdzielczy w Nowej Soli, by zdobyć fundusze na pomoc dla rodzin represjonowanych.

ARESztOWANIA

- Aresztowany przez władze komunistyczne w 1949 roku, został skazany na śmierć przez Wojskowy Sąd Rejonowy we Wrocławiu. Wyrok wykonano 23 stycznia 1950 roku na dziedzińcu wrocławskiego więzienia przy ul. Kleczkowskiej. Śmierć kapitana Szczura była brutalna – został zamordowany metodą katyńską, strzałami w tył głowy. Po egzekucji jego ciało zostało potajemnie pochowane, a rodzina nie otrzymała żadnych informacji o miejscu spoczynku ani listu pożegnalnego .

ODNALEZIENIE CIAŁA

- Szczątki Romana Szczura zostały odnalezione w listopadzie 2011 roku na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu. Identyfikację przeprowadzono w czerwcu 2019 roku. Pośmiertnie został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz awansowany do stopnia kapitana.

PROCES I ŚMIERĆ

- Był sądzony w trybie doraźnym. Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu na sesji wyjazdowej w Nowej Soli 21 września 1949 roku został skazany na karę śmierci, którą wykonano 23 stycznia 1950 roku w więzieniu przy ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu. Po egzekucji jego ciało zostało potajemnie pochowane, a rodzina nie otrzymała żadnych informacji o miejscu spoczynku ani listu pożegnalnego

POŚMIERTNE LOSY I UPAMIĘTNIENIE

- W listopadzie 2011 roku szczątki Romana Szczura zostały odnalezione przez IPN podczas ekshumacji na Cmentarzu Osobowickim. Identyfikacja nastąpiła w 2019 roku. W 2021 roku odbył się uroczysty pogrzeb w Bazylice św. Antoniego w Radecznicy – miejscu szczególnie związanym z ruchem oporu na Lubelszczyźnie.
- Został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz awansowany do stopnia kapitana.

- W marcu 2021 roku odbyły się uroczystości pogrzebowe, podczas których szczątki kapitana Romana Szczura zostały uroczyście złożone w krypcie Bazyliki Mniejszej pw. Świętego Antoniego w Radecznicy. W ceremonii wzięli udział przedstawiciele władz państwowych, kombatancki oraz mieszkańcy regionu, oddając hołd bohaterowi narodowemu

ROMAN SZCZUR VEL SZUMSKI – BIOGRAFIA

- **Imię i nazwisko:** Roman Szczur
Pseudonimy: „Urszula”, „Halina”, „Nadzieja”
Data urodzenia: 15 sierpnia 1910 r.
Miejsce urodzenia: Roszki Udryckie (obecnie woj. lubelskie)
Data śmierci: 23 stycznia 1950 r.
Miejsce śmierci: Wrocław, więzienie przy ul. Kleczkowskiej
Stopień wojskowy: Kapitan (pośmiertnie)
Organizacje: Armia Krajowa (AK), Delegatura Sił Zbrojnych (DSZ), Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość (WiN)

ZNACZENIE

- Roman Szczur vel Szumski pozostaje symbolem niezłomnego oporu wobec sowieckiej okupacji i komunistycznej dyktatury. Jego postać, choć przez lata przemilczana, jest dziś czczona jako przykład bohaterstwa, poświęcenia i wierności niepodległej Polsce.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

- AMELIA WARDA

ŹRÓDŁA

- <https://poszukiwania.ipn.gov.pl/bbp/odnalezieni/12517,Roman-Szczur-vel-Szumski.html>
- <https://listawykletych.pl/katalog/szczur-roman/>
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Roman_Szczur
- <https://wiadomosci.onet.pl/>
- <https://akzamosc.pl/>
- <https://www.radiomaryja.pl/>
- <https://www.fundacja-niepodleglosci.pl/>